

เปิดประเด็น

Issues Raising

สกลรัชต์ แก้วดี

การพัฒนาผู้เรียนด้วยการประเมินเพื่อการเรียนรู้ Enhancing Learners through Assessment for Learning

บทคัดย่อ

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ เป็นแนวคิดแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง โดยใช้การให้ข้อมูลป้อนกลับในระหว่างที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองมีความเข้าใจบทเรียนมากน้อยเพียงใด ต้องปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของตนเองอย่างไรเพื่อให้บรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กลวิธีการประเมินเพื่อการเรียนรู้นั้นๆ นั้นการใช้คำถามและการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน ได้แก่ การใช้คำถาม การให้ข้อมูลป้อนกลับ การให้เพื่อนประเมิน และการประเมินตนเอง การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมการสร้างห้องเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก ดังนั้นจึงส่งผลดีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

คำสำคัญ: การประเมินเพื่อการเรียนรู้/ การใช้คำถาม/ การให้ข้อมูลป้อนกลับ/ การให้เพื่อนประเมิน/ การประเมินตนเอง

Abstract

Assessment for learning (AFL) is a teaching and learning approach which provides an opportunity for learners to involve in their learning processes by giving feedback during their engagement in learning activities. Through the AFL approach, learners know what they understand and what they do not understand, and how to develop and improve their learning to achieve expected learning outcomes. The strategies of AFL consist of questioning, feedback, peer assessment, and self-assessment. AFL approach could help to create a student-centered classroom and positive learning environment. Therefore, it enhances the learning process of learners and develops analytical thinking, critical thinking, and learning responsibility for learners.

KEYWORDS: ASSESSMENT FOR LEARNING/ QUESTIONING/ FEEDBACK/
PEER ASSESSMENT/ SELF ASSESSMENT

บทนำ

การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะไม่เพียงทำให้ครูได้ข้อมูลที่สะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ สมรรถนะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่มุ่งหวังมากน้อยเพียงใดแล้ว ยังทำให้ครูได้สะท้อนกระบวนการและผลการจัดการเรียนการสอนของตนเอง สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นครุยังสามารถนำผลการประเมินไปสะท้อนให้ผู้เรียนทราบว่า ตนเองมีความรู้ ความสามารถในเรื่องที่เรียนมากน้อยเพียงใด และต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองต่อไปอย่างไรบ้าง

อย่างไรก็ตาม ครูมักไม่ได้ประเมินการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาแกนระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากต้องจัดการเรียนการสอนเนื้หาที่มีความยากและซับซ้อน จึงเร่งถ่ายทอดเนื้อหาและทักษะ แล้วประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อตัดสินผลเป็นหลัก ทำให้บ่อบอยครั้งที่จบบทเรียนหรือสิ้นสุดภาคเรียน โดยที่ครูไม่ทราบว่ามีผู้เรียนคนใดบ้างที่ยังไม่เข้าใจบทเรียนหรือมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน และต้องการความช่วยเหลืออย่างไรบ้าง ผู้เรียนเองก็ไม่ทราบว่า ตนเองรู้และเข้าใจบทเรียนมากน้อยเพียงใด และต้องพัฒนาตนเองอย่างไรบ้าง ส่งผลให้เมื่อมีการวัดและประเมินผลการเรียนกลางภาคเรียนหรือปลายภาคเรียน มักพบว่ามีผู้เรียนจำนวนไม่น้อยไม่ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

นอกจากนี้ครูยังให้ความสำคัญกับการประเมินรายอุดเพื่อการตัดสินผลลัพธ์ด้านความรู้ ความสามารถแบบผ่าน ไม่ผ่าน เปรียบเทียบและจัดลำดับผู้เรียนจากคะแนนหรือเกรดมากกว่าการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน แม้ว่าการประเมินแบบดังกล่าวไม่ได้ช่วยพัฒนาความรู้ สมรรถนะ และลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียน เพราะผู้เรียนแทบไม่มีโอกาสปรับปรุงหรือพัฒนาสมรรถนะของตนเอง รวมทั้งอาจส่งผลให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการฝึกฝน ทำใจที่ หรือจดจำเนื้อหาเฉพาะที่ต้องใช้สอบ เพื่อตัดสินและจัดลำดับความรู้และสมรรถนะของผู้เรียน และนำสู่การทำให้นักเรียนไม่ได้รับรู้และตระหนักร่วงการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ตนเองต้องรับผิดชอบ

การประเมินเพื่อการเรียนรู้

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) เป็นแนวคิดแนวปฏิบัติ ด้านการเรียน การสอนที่ใช้การให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้และสมรรถนะต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนรับรู้ว่าได้รับการคาดหวังในการเรียนรู้อะไรบ้าง ต้องบรรลุตามมาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดอะไรบ้าง และต้องทำอย่างไรจึงจะบรรลุได้

ลักษณะสำคัญของการประเมินเพื่อการเรียนรู้ คือ การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน ในขณะที่มีส่วนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินเพื่อการเรียนรู้มีความคล้ายคลึงกับการประเมินระหว่างเรียน เนื่องจากเป็นการประเมินที่เน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับในระหว่างที่จัดการเรียนการสอน การให้ข้อมูลป้อนกลับมีทั้งแบบไม่เป็นทางการ เช่น การแนะนำด้วยวาจาอย่างทันที หรือแบบเป็นทางการ เช่น การให้ข้อมูลป้อนกลับผ่านการเขียน การใช้แบบประเมินแบบรูบerrick การนำการประเมินเพื่อการเรียนรู้มาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การให้เพื่อนเป็นผู้ประเมินหรือให้ข้อมูลป้อนกลับ (peer feedback) การประเมินตนเอง (self-assessment) (Cambridge International Examination, 2015)

การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จึงส่งผลดีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมาก เนื่องจาก การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนต้องดำเนินการด้วยตนเอง ครูหรือครัวไม่สามารถเรียนรู้แทนได้ สิ่งที่ครูทำได้ คือ การจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน การที่จะให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีได้นั้นต้องเป็นการทำงานร่วมกัน 3 ฝ่าย คือ ครู ผู้เรียนรายบุคคล และผู้เรียนทั้งชั้นเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2557) เมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูล จุดดี จุดด้อย จุดแข็ง และจุดอ่อนของตนเอง และได้รับข้อมูลสำหรับการปรับปรุงตนเองที่นักเรียนต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

กระบวนการเรียนรู้กับพัฒนาขึ้นด้วย

ดังนั้น การนำการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจึงช่วยสร้างโอกาสและให้แนวทางแก่ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้ตระหนักได้ว่าตนเองเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ทราบว่าต้องปรับปรุงและพัฒนาการเรียนของตนเองอย่างไร รวมทั้งรับรู้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้เรียนทั้งชั้นเรียนเป็นปัจจัยที่ทำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ของทุกคน

การนำการประเมินเพื่อการเรียนรู้มาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอน

การประเมินเพื่อการเรียนรู้เน้นใช้คำตามและให้ข้อมูลป้อนกลับในระหว่างที่จัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนให้กระจ่างชัดกระบวนการหลักที่เกิดขึ้นเมื่อมีการนำการประเมินเพื่อการเรียนรู้มาใช้ในห้องเรียนมี 5 ประการ ได้แก่

1. การใช้คำตามของครูเพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองรู้หรือไม่รู้อะไรบ้าง
2. การให้ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าต้องปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองอย่างไรบ้าง
3. การทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าภาระงานที่กำลังทำอยู่นั้น เมื่องานสำเร็จแล้วจะมีลักษณะเป็นอย่างไร
4. การให้เพื่อนเป็นผู้ประเมินและการให้ผู้เรียนประเมินตนเองซึ่งให้ผู้เรียนมีอิสระในเรียนรู้มากขึ้น
5. การนำการประเมินรวมด้วยมาใช้ระหว่างเรียนเพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น เช่น การทดสอบ การใช้แฟ้มสะสมผลงาน

การนำการประเมินเพื่อการเรียนรู้มาใช้ร่วมกับจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นการสร้างห้องเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก ผู้เรียนไม่กลัวที่จะทำผิดพลาดและเรียนรู้จากข้อผิดพลาด กลวิธีการประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในห้องเรียนมี 4 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำตาม การให้ข้อมูลป้อนกลับ การให้เพื่อนประเมิน และการประเมินตนเอง (Cambridge International Education, 2018)

1. **การใช้คำตาม** การใช้คำตามของครูเป็นวิธีการที่สำคัญและสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว การใช้คำตามในห้องเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนหรือไม่อย่างไร ลักษณะคำตามที่ครูใช้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ คำตามปลายปิด และคำตามปลายเปิด

1.1 คำถ้ามปลายปิด เป็นคำถ้ามที่ต้องการคำตอบสั้นๆ ซึ่งมักมีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอน การถ้ามคำถ้ามปลายปิดมีเป้าหมายเพื่อถ้ามความรู้ ความจำ ถ้ามข้อเท็จจริงเป็นต้น เมื่อใช้คำถ้ามปลายปิดครูควรให้เวลาผู้เรียนคิดและรอคำตอบโดยเฉลี่ยประมาณ 0.9 นาที และสามารถเพิ่มเป็น 3 นาที หากต้องการเพิ่มคุณภาพของการตอบ เทคนิคหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการตอบคำถ้ามอย่างกระตือรือร้นได้ เช่น การให้เขียนคำตอบลงในกระดาษ กระดาษไวท์บอร์ดขนาดเล็ก หรือแทบเลท แล้วให้ผู้เรียนทุกคนซุ่มคำตอบของตนเอง คำตอบของผู้เรียนทำให้ครูทราบว่ามีครับบ้างที่เข้าใจ ครับบ้างที่ไม่เข้าใจหรือเข้าใจคลาดเคลื่อน จากนั้นครูจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นต่อไปเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง แก้ไขความเข้าใจส่วนที่ไม่ถูกต้อง ปรับเปลี่ยนส่วนที่คลาดเคลื่อน หรือเติมเต็มส่วนที่ยังขาดหายไป นอกจากนี้ข้อมูลการตอบคำถ้ามของผู้เรียนมีความสำคัญ เพราะทำให้ครูทราบว่าผู้เรียนคนใดที่ต้องการเวลาในเรียนรู้และต้องการเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้อื่นนอกจาก เรียนเพื่อให้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น (Cambridge International Education, 2018) ตัวอย่างคำถ้ามปลายปิดที่ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เช่น อัตราเร็วของพายุ ตีเปรสชั้น มีค่าเท่าใด แหล่งน้ำที่จัดว่าเป็นน้ำเน่าหรือน้ำเสีย มีค่า BOD เท่าใด แก๊สเรือนกระจกที่สำคัญ มีอะไรบ้าง ปัจจัยที่จำเป็นต่อการสังเคราะห์ด้วยแสงของพืช มีอะไรบ้าง

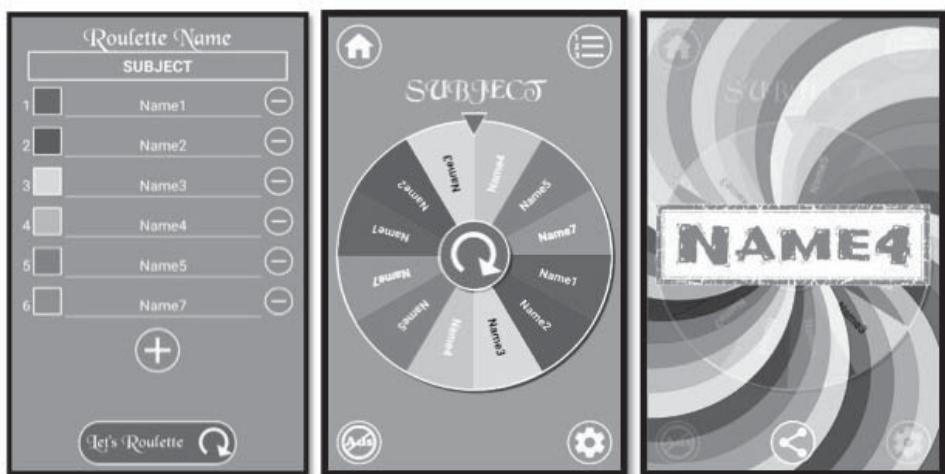
1.2 คำตามปลายเปิด เป็นคำตามที่ต้องการคำตอบที่ยาวกว่า มักให้ผู้เรียนอธิบาย ขยายความ และแสดงความคิดเห็น ครูควรเปิดโอกาสผู้เรียนทุกคนได้ล่องตอบคำตามปลายเปิดและมีส่วนร่วม ในการอภิปราย ลักษณะคำตามปลายเปิดที่นำไปสู่การอภิปราย เช่น นอกจานนี้ยังมีอะไรอีกบ้าง เพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น คำตอบที่แสดงความคิดความเข้าใจของผู้เรียนนำไปสู่การสนทนา อภิปรายและพูดคุยกันระหว่างผู้เรียนกับครูอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ครูทราบชัดเจนยิ่งขึ้นว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนหรือไม่ อย่างไร และสามารถจัดกิจกรรมเพื่อปรับแก้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้เรียนได้ ครูสามารถใช้คำตามปลายเปิดตามกับผู้เรียนก่อนเพื่อดึงความสนใจผู้เรียนให้อยู่ในบริบทการคิดก่อน จากนั้นจึงใช้คำตามปลายเปิดเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเชิงลึกและความกระจั่งชัดหรือไม่ต่อไป (Cambridge International Education, 2018)

ตัวอย่างคำตามปลายเปิดในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เช่น เพาะเหตุใดเรา
จึงรู้สึกกระหายน้ำ เพราะเหตุใดผู้ที่มีหมูเลือด O จึงสามารถให้เลือดแก่ผู้ที่มีเลือดหมูได้ก็ได้
อนึ่งก็คือของน้ำที่เหลืออยู่ในร่างกาย แต่ก็ต้องมีความสัมพันธ์กับลมฟ้าอากาศอย่างไร

การใช้คำตามที่มีประสิทธิภาพควรรุ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการจัดการพฤติกรรมของผู้เรียน แม้ว่าการกำกับพฤติกรรมของผู้เรียนมีความจำเป็นต่อการควบคุมชั้นเรียน แต่ถ้ามีการใช้คำตามจัดการพฤติกรรมผู้เรียนบ่อยเกินไปจะส่งผลให้ผู้เรียน

เพิกเฉยกับคำตามสำคัญอื่น ๆ ของครู ตัวอย่างคำตาม เช่น ไครยังไม่ส่งการบ้าน ไครไม่เอาหนังสือเรียนมา ไครยังไม่นั่งที่ของตัวเอง สิ่งสำคัญที่ครูควรคำนึงถึงเมื่อใช้คำตาม คือ การให้เวลาผู้เรียนคิด การตามทีละคำตามแล้วรอให้ผู้เรียนคิดและตอบ จากนั้นจึงถามคำตามถัดไป ครูไม่ควรใช้คำตามเป็นชุดต่อเนื่องหลาย ๆ คำตาม เพราะอาจทำให้ผู้เรียนตามไม่ทันและสับสนได้ โดยทั่วไปเมื่อครูถามคำตามมักพบว่ามีผู้เรียนเพียง 2-3 คนเท่านั้นที่ยกมือตอบคำตามและมักเป็นผู้เรียนคนเดิม กลวิธีที่จะให้ผู้เรียนทุกคนสนใจและตั้งใจในการตอบตามของครู คือ การไม่ให้ผู้เรียนยกมือตอบ (no hand up) การไม่ให้ผู้เรียนยกมือตอบเป็นการเปิดทางให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการตอบ เพราะเมื่อมีผู้เรียนยกมือตอบคำตามแล้ว แนวโน้มของผู้เรียนที่เหลือจะหยุดคิดคำตอบทันที (Council for the Curriculum Examinations and Assessment, 2016) ดังนั้นกลวิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนตั้งใจและสนใจในการเรียนมากขึ้น ตัวอย่างเทคนิคของกลวิธีนี้ เช่น การตั้งคำถาม-รอให้คิด-สุมให้ตอบ-สะท้อนคำตอบ (pose-pause-pounce-bounce) การคิดเป็นคู่ คิดเป็นกลุ่ม (think-pair-share)

การตั้งคำถาม-รอให้คิด-สุมให้ตอบ-สะท้อนคำตอบ เทคนิคนี้เริ่มต้นจากครูถามคำตามผู้เรียนทั้งห้องแล้วหยุดเพื่อให้ผู้เรียนคิดคำตอบ หลังจากนั้นสุมผู้เรียนคนที่หนึ่งให้ตอบ เมื่อผู้เรียนตอบคำตามแล้ว ครูสุมผู้เรียนคนที่สองให้ข้อคิดเห็นต่อคำตอบของผู้เรียนคนแรก การสุมผู้เรียนให้ตอบคำตามครู่ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความลำเอียง ครูอาจใช้แอปพลิเคชันของสมาร์ทโฟนสุ่มชื่อผู้เรียน เพื่อหลีกเลี่ยงความลำเอียง (วิจารณ์ พานิช, 2557) ตัวอย่าง เช่น แอพพลิเคชัน Super Roulette ที่ดาวน์โหลดได้จาก Google play

ภาพ 1 จอภาพแอพพลิเคชัน Super Roulette ที่ใช้สุ่มชื่อผู้เรียน
ที่มา: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.appsnblue.roulette>

การคิดเป็นคู่ ครูตั้งคำถามแล้วให้เวลาผู้เรียน 2-3 นาที ในการตอบคำถามด้วยตนเอง จากนั้นให้อภิปรายกับเพื่อนที่นั่งใกล้กันก่อนที่ครูจะเปิดการสนทนากับผู้เรียนทั้งชั้น เป็นลำดับต่อไป การคิดเป็นคู่นี้กระตุ้นผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เทคนิคนี้ให้เวลาผู้เรียนสร้างแนวคิดของตนเองและผู้เรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนความคิดของตนกับเพื่อนอย่างน้อย 1 คน (Cambridge International Education, 2018) คำถามที่ให้ผู้เรียนคิดเป็นคู่ควรเป็นคำถามปลายเปิดที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นหรือขยายความรู้ของผู้เรียน เช่น เรามีวิธีการลดปริมาณแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศได้อย่างไร การทดสอบภาวะatabodสีมีความจำเป็นต่อการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานหรือไม่ อย่างไร

การนำเทคนิคคิดเป็นคู่มาใช้เพื่อให้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียนรู้มากขึ้น เริ่มจาก (1) ครูถามคำถามปลายเปิด และให้เวลาผู้เรียนรายบุคคลคิดคำตอบ แล้วให้เขียนความคิดของตนเองลงบนกระดาษ (2) ผู้เรียนจับคู่กันหรือเข้ากลุ่มขนาดเล็ก 2-3 คนกับเพื่อนที่อยู่ใกล้ ๆ กัน แล้วแต่ละคนบอกเล่าแนวคิดของตนเองให้เพื่อนฟัง จากนั้นอภิปรายร่วมกันและบันทึกความคิดของทั้งคู่หรือของกลุ่ม (3) ครูสุ่มเรียกผู้เรียน 2-3 คู่หรือกลุ่ม ให้ออกมาเล่าความคิดของคู่หรือกลุ่มตนเองให้เพื่อนทั้งห้องฟัง ข้อแนะนำเมื่อครูเริ่มใช้เทคนิคนี้ควรย้ำเตือนผู้เรียนให้รับฟังความคิดของเพื่อนและซักถามซึ่งกันและกัน การที่จะแนะนำได้ว่าผู้เรียนรับฟังความคิดของเพื่อน ครูต้องแจ้งให้ผู้เรียนอธิบายความคิดของเพื่อนที่จับคู่หรือสมาชิกกลุ่มให้เพื่อนทั้งห้องฟังด้วยก่อนที่จะนำเสนอสรุปความคิดเห็นของคู่หรือกลุ่ม นอกจากการนำเสนอความคิดความเข้าใจด้วยว่า ผู้เรียนสามารถนำเสนอความคิดของผู้เรียนแต่ละคู่หรือแต่ละกลุ่มในรูปแบบการจัดแสดงให้เพื่อนทั้งห้องได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ (Cambridge International Education, 2018)

2. การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการที่ครูและผู้เรียนอภิปรายบทเรียนร่วมกันว่าผู้เรียนมีความเข้าใจอะไรบ้าง เข้าใจอย่างไร และเข้าใจบทเรียนได้อย่างไร การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นเสมือนสภาพนิ่งระหว่างการจัดการเรียนสอนของครูกับการเรียนรู้ของผู้เรียน การให้ข้อมูลป้อนกลับในชั้นงานหรือการทำงานมีความสำคัญมากกว่าการให้คะแนนหรือการตัดสินระดับความสามารถของผู้เรียน การให้ข้อมูลป้อนกลับที่มีประสิทธิภาพนั้น เป็นการแสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำที่มุ่งการงานหรือตัวงาน (task-focused feedback) มากกว่ามุ่งที่ตัวผู้เรียน (ego-focused feedback) การแสดงความคิดเห็นที่มุ่งตัวผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อตนเองมากและคิดว่าตนเองไม่มีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงอีกแล้ว รวมทั้งอาจกล่าวที่จะลองทำสิ่งที่ยกเพรษเกรงว่าจะสูญเสียความเก่งไป ในขณะเดียวกันผู้เรียนที่เรียนอ่อนจะรู้สึกว่าตนเองไม่เก่งและไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นได้แล้ว (Cambridge International Education, 2018) ตัวอย่างการให้ข้อมูลป้อนกลับด้วยว่า

มุ่งที่ตัวผู้เรียน เช่น การเกิดทำงานได้เยี่ยมมากและเก่งที่สุดในห้อง

การให้ข้อมูลป้อนกลับที่มุ่งภาระงานเป็นการแสดงความคิดเห็นที่เน้นการซึ่ชุมภาระงานของผู้เรียน มีการระบุส่วนที่ผู้เรียนต้องปรับปรุงแก้ไข (Cambridge International Education, 2018) ตัวอย่างการให้ข้อมูลป้อนกลับมุ่งภาระงาน เช่น จันทร์วัดออกแบบทดลองได้ดีแล้ว ต่อไปให้หนูระบุว่าการทดลองนี้ต้องใช้วัสดุและอุปกรณ์อะไรบ้าง

การให้ข้อมูลป้อนกลับการเรียนรู้แก่ผู้เรียนนั้นต้องมีขั้นงานหรือผลงานซึ่งเป็นร่องรอย หรือหลักฐานที่แสดงการเรียนรู้ของผู้เรียน การมอบหมายภาระงานใด ๆ ครูและผู้เรียน ต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ของภาระงานและลักษณะของผลงานที่ชัดเจนตรงกันก่อน ดังนั้นครู ต้องเตรียมเกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จของงานและให้ผู้เรียนทราบเกณฑ์ดังกล่าวก่อนที่จะลงมือทำงาน (Cambridge International Education, 2018) เช่น เกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จของการเขียนบทความวิทยาศาสตร์ (นกร บรรจนาวัฒน์, 2558) ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ (1) เนื้อหาเชิงข้อเท็จจริง: สื่อสารเนื้อหาได้ถูกต้อง ครบถ้วน เรียบเรียงเป็นลำดับ น่าสนใจ (2) บริบท: เชื่อมโยงเนื้อหา กับตัวอย่างที่พับในชีวิตประจำวัน และช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย (3) ภาษา: ใช้ศัพท์เฉพาะได้ถูกต้องและเหมาะสม ขยายความหรือใช้การเปรียบเทียบที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย และ (4) ลิ้งแทนความ: ใช้ภาพ แผนภูมิ กราฟ ประกอบการเขียนได้ถูกต้องและเหมาะสมและช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย เมื่อครูจะมอบหมายให้นักเรียนเขียนบทความทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนต้องทราบและเขียนบทความตามเกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จ 4 ประเด็น ดังกล่าว และครูจะให้ข้อมูลป้อนกลับขั้นงานบทความของผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จนี้เช่นกัน ดังนั้น ครูจึงทราบว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเขียนสื่อสารทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร ครรบ้างที่มีความสามารถในการเขียนสื่อสารได้ดี ครรบ้างที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข และต้องปรับปรุงแก้ไขประเด็นใด อย่างไร ในขณะเดียวกัน ผู้เรียนก็ได้ทราบว่า ตนเองมีความสามารถในการเขียนสื่อสารทางวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร ต้องปรับปรุงแก้ไขในประเด็นใดบ้าง

สิ่งสำคัญของการให้ข้อมูลป้อนกลับ คือ ครูควรระบุข้อดีที่ควรพัฒนาและข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขพร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียน แผนการให้คะแนนและคำแนะนำกว้าง ๆ ทั่วไป หรือการให้คะแนนเพียงอย่างเดียว การให้ข้อมูลป้อนกลับควรอยู่บนฐานของเกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จของงาน และมีการให้ข้อมูลป้อนกลับที่ชัดเจนและตรงประเด็น ชมเชยในส่วนที่ผู้เรียนทำได้ดี และให้คำแนะนำในส่วนที่ต้องปรับปรุงงานให้ดีขึ้น เมื่อให้ข้อมูลป้อนกลับและคืนงานที่มีคำแนะนำให้แก่ผู้เรียนแล้ว ครูต้องให้เวลาผู้เรียนปรับปรุงงานแก้ไขงานให้ดีขึ้น จากนั้นจึงให้คะแนนหรือตัดเกรด เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองมีสมรรถนะหรือความสามารถอยู่ในระดับใด

(Cambridge International Education, 2018)

3. ການໃຫ້ເພື່ອປະເມີນ ອົງເພື່ອໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບ ເປັນການໃຫ້ຜູ້ເຮັດວຽນປະເມີນ ຂຶ້ນງານຫຼືການທຳກຳທີ່ກຳນົດໄດ້ ການໃຫ້ເພື່ອປະເມີນຫຼືໃຫ້ຄຳແນະນຳສິ່ງກັນແລະ ກັນຕ້ອງອູ່ບັນຫຼານເກີນທີ່ປັບປຸງສຳເນົາຂອງງານ ກະບວນການນີ້ຄຽມນີ້ທີ່ບາທສຳຄັນມາກ ເນື່ອຈາກຄຽມນີ້ທີ່ຜູ້ເຮັດວຽນແລະໜ່ວຍພັດນາການຄົດເຊີງວິພາກໝະແລກການຄົດໄຕຮ່ວມມືນໃຫ້ແກ່ຜູ້ເຮັດວຽນໄດ້ ການເປີດໂຄກາສໃຫ້ຜູ້ເຮັດວຽນມີອີສະຮະໃນການໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບແກ່ເພື່ອເປັນວິທີການ ພັດນາການເຮັດວຽນຮູ້ຂອງຜູ້ເຮັດວຽນທີ່ຍົດເຍື່ອມ ເພຣະນອກຈາກຈະສ່ງເສຣີມໃຫ້ຜູ້ເຮັດວຽນຮັບຜິດຫອບຕ່ອກາຮັດວຽນຮູ້ຂອງຕົນເອງແລ້ວ ຍັງສ່າງເສຣີມການເຮັດວຽນຮູ້ທັກະໜາທາງສັງຄົມແລະທັກະໜາການຄົດເຊີງສູງ ເຊັ່ນ ການຄົດວິເຄາະໜ້າ ແລະການຄົດອ່ານຸ່ມວິຈາຮນຄູານອື່ນດ້ວຍ ການໃຫ້ເພື່ອຜູ້ເຮັດວຽນດ້ວຍກັນປະເມີນ ການເຮັດວຽນຮູ້ຈະສົມຄຸທີ່ພື້ນໄດ້ນັ້ນ ຜູ້ເຮັດວຽນຕ້ອງສາມາດແສດງຄວາມຄົດເຫັນເຊີງວິເຄາະໜ້າແລະໃຫ້ຄຳແນະນຳແກ່ເພື່ອໃນການປັບປຸງແກ້ໄຂຂຶ້ນງານຫຼືການທຳກຳທີ່ໄດ້ເໜືອນຍ່າງຄຽມ ແລະນຳເກີນທີ່ປັບປຸງສຳເນົາຂອງງານໄປໃຫ້ພິຈາຮນຕັດສິນຄຸນພາພານຂອງເພື່ອນ ການທີ່ຜູ້ເຮັດວຽນໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບແລະໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບແກ່ເພື່ອປັບປຸງການແກ່ເພື່ອນບັນຫຼານຂອງເກີນທີ່ປັບປຸງສຳເນົາຂອງງານ ທຳໄໝມຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົາໃຈໃນການທຳກຳທີ່ຕົນເອງ ທຳໄໝມຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົາໃຈໃນການທຳກຳທີ່ຕົນເອງ ແລະການໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບ ທີ່ຫຼືໃຫ້ຄຳແນະນຳແກ່ເພື່ອນຕ້ອງອູ່ບັນຫຼານເກີນທີ່ປັບປຸງສຳເນົາຂອງງານດັ່ງກ່າວລ່ວມ້ວຍ (Cambridge International Education, 2018) ທັງນີ້ ກ່ອນມອບໝາຍງານ ໄດ້ ໆ ຄຽມຕ້ອງບອກຜູ້ເຮັດວຽນໃຫ້ທຽບເກີນທີ່ປັບປຸງສຳເນົາຂອງງານ ແລະການໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບ ທີ່ຫຼືໃຫ້ຄຳແນະນຳແກ່ເພື່ອນຕ້ອງອູ່ບັນຫຼານເກີນທີ່ປັບປຸງສຳເນົາຂອງງານດັ່ງກ່າວລ່ວມ້ວຍ

ການໃຫ້ເພື່ອນປັນຜູ້ປະເມີນງານເປັນຄັ້ງແຮກ ຄຽມຕ້ອງອົບຍາຍຂຶ້ນຕອນແລະເກີນທີ່ການປະເມີນໃຫ້ຜູ້ເຮັດວຽນທຳກຳທີ່ຕົນເອງ ແລະໃຫ້ຜູ້ເຮັດວຽນໄດ້ຜິດການປະເມີນງານຂອງເພື່ອນກ່ອນໂດຍ (1) ນຳຂຶ້ນງານກ່ອນໜ້ານີ້ນຳໃຫ້ຜູ້ເຮັດວຽນໄດ້ປະເມີນຮະດັບຄຸນພາພານຂອງຂຶ້ນງານຕົນເອງ ແລະ ຮະບຸວ່າງານດັ່ງກ່າວເປັນໄປດານເກີນທີ່ສຳເນົາຂອງງານມາກໍນ້ອຍເພີ່ມໄດ້ ຈາກນີ້ຈຶ່ງ (2) ໃຫ້ຜູ້ເຮັດວຽນຈັບຄຸກັນພິຈາຮນງານຂອງເພື່ອໂດຍໃຫ້ເກີນທີ່ສຳເນົາຂອງງານ ແລະ (3) ໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບ ຜ່ານການເຂົາໃຈຫຼືອຸປະດູດ້ວຍວາຈາວ່າງານຂອງເພື່ອນບຣຣຸເກີນທີ່ສຳເນົາຈຳນັກນ້ອຍເພີ່ມໄດ້ ທັງນີ້ ຮະຫວ່າງທີ່ຜູ້ເຮັດວຽນກຳລັງໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບສິ່ງກັນແລະກັນ ຄຽມຕ້ອນດູຮອບ ໆ ອ້ອງເພື່ອກຳກັບຕິດຕາມການໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບຂອງຜູ້ເຮັດວຽນແຕ່ລະຄູ່ ໃນການທີ່ຜູ້ເຮັດວຽນຕ້ອງການຄວາມໜ່ວຍເຫຼືອ ຄຽມສາມາດຮ່ວມອົບປະຍາຍຫຼືການປະເມີນ ຄຽມຕ້ອນຜູ້ເຮັດວຽນວ່າອົບປະຍາຍການປະເມີນໃນກິຈกรรมນີ້ຕຽບໄຫ່ ອ່າງໃຈ ແລະໃຫ້ກຳລັງໃຈຜູ້ເຮັດວຽນດ້ວຍການຂຶ້ນໜ້າວ່າ ປົກປົກຕິກິຈການປະເມີນເພື່ອໄດ້ເພີ່ມໄວ ຮົມທັງນັ້ນຢ້າວ່າ ການໃຫ້ຂໍ້ມູນປຳອັກລັບເພື່ອໄດ້ອ່ານຸ່ມວິສິທິພາບນັ້ນຕ້ອງໃໝ່ເວລາແລກກິດຝັນ (Cambridge International Education, 2018)

การฝึกให้นักเรียนได้ประเมินงานของเพื่อนเป็นครั้งแรก ๆ ครูควรกำหนดประเด็น การประเมินให้ชัดเจน พร้อมทั้งระบุตัวชี้วัดเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกหรือลักษณะของงาน ในแต่ละประเด็นอย่างละเอียดด้วย เพื่อให้นักเรียนที่ทำหน้าที่ประเมินสามารถสังเกตพฤติกรรม และให้ข้อมูลป้อนกลับได้อย่างตรงประเด็นและชัดเจน ดังตัวอย่างในภาพ 2

๑ ต้นตี่อชา ภารกิจดูแลห้องสมุดห้องเรียน มากไปกว่าที่จำเป็นอย่างต้องดูแลห้องเรียน
๒ ดันดงปะกง กองการน้ำเสียง ถูกใจ power point ที่ส่งมาลงในงานนำเสนอไม่ตกลงบนรากไม้ ต้องดูแลห้องเรียน ทำความสะอาดห้องเรียนให้ดี ไม่ต้องมีเศษเสี้ยงติดด้านหลัง
๓ นุกศึกภูมิ ฝึกหัดดูแลห้องเรียน ทุกห้องเรียน ให้ดี ไม่ต้องมีเศษเสี้ยงติดด้านหลัง
๔.๑ ภารกิจดูแลห้องเรียน ต้องดูแลห้องเรียน ให้ดี ไม่ต้องมีเศษเสี้ยงติดด้านหลัง ห้องเรียนต้องสะอาด ไม่ต้องมีเศษเสี้ยงติดด้านหลัง ห้องเรียนต้องดูแลห้องเรียน ให้ดี ไม่ต้องมีเศษเสี้ยงติดด้านหลัง
๕.๑ ภารกิจดูแลห้องเรียน ต้องดูแลห้องเรียน ให้ดี ห้องเรียนต้องดูแลห้องเรียน ให้ดี ห้องเรียนต้องดูแลห้องเรียน ให้ดี

ภาพ 2 การประเมินการนำเสนอผลการศึกษาหน้าชั้นเรียนของเพื่อน ประเมินโดยนิสิตชั้นปีที่ 4 รายวิชาประเด็นและแนวโน้มทางการศึกษาชีวิทยา ปีการศึกษา 2560

ตัวอย่างการให้ข้อมูลป้อนกลับผ่านการเขียนในภาพ 2 นี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนเขียนแสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำบนฐานเกณฑ์บ่งชี้ความสำเร็จของการนำเสนอ แก่เพื่อนได้ชัดเจน และระบุรายละเอียดในแต่ละประเด็นได้ครบถ้วน รวมทั้งยกตัวอย่างสนับสนุนการประเมินของตนเอง ตัวอย่างเช่น การประเมินการตอบคำถามหลังการนำเสนอ (ข้อ 4) ผู้เรียนให้ข้อมูลป้อนกลับแก่เพื่อนว่า มีการตอบคำถามที่ตรงประเด็น และแสดงการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อตอบว่าเพราะเหตุใดการทดลองนี้จึงใช้ตัวอย่างสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดในจำนวนไม่เท่ากัน

4. การประเมินตนเอง เป็นการที่ผู้เรียนประเมินการทำงานหรือชิ้นงานของตนเอง และไตร่ตรองเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง การประเมินตนเองช่วยให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจ สิ่งที่ครูพูดแนะนำ แล้วนำมาเขียนลงกับกระบวนการทำงานของตนเองก่อนหน้านี้ และนำไปใช้ในการทำงานขั้นใหม่ เป้าหมายสูงสุดของการประเมินตนเอง คือ การพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ของตนเอง อย่างไรก็ตาม ครูควรพึงระวังว่า การเป็นผู้ที่สามารถคิดไตร่ตรองได้ด้วยตนเองนั้น ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนเพื่อให้มีทักษะนี้ ผู้เรียนไม่สามารถเป็นผู้เรียนแบบไตร่ตรองได้ ในช่วงขั้นคืบ และบทบาทของครูมีความสำคัญมากในการกระตุนการคิดไตร่ตรองให้แก่ผู้เรียน (Cambridge International Education, 2018) การแนะนำผู้เรียนให้เรียนรู้การประเมินตนเอง ควรเริ่มจากการกำหนดคำถามแล้วให้ผู้เรียนเขียนตอบ เทคนิคที่นำมาใช้ให้ผู้เรียน ฝึกฝนประเมินตนเอง เช่น การเขียนบันทึก การเรียนรู้ (learning log) หรืออนุทินสะท้อนคิด (reflective journal)

การเขียนบันทึกการเรียนรู้หรืออนุทินสะท้อนคิด เริ่มด้วยการให้ผู้เรียนเขียนบันทึก ประสบการณ์จากการทำงาน เช่น (1) มีอะไรบางที่ผู้เรียนเข้าใจแล้ว และยังไม่เข้าใจ (2) ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับสอดคล้องกับที่เคยรู้มาอย่างไร (3) มีสิ่งใดที่ผู้เรียนทำได้ดีแล้ว และมีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุง (Cambridge International Education, 2018) หรือเขียนบันทึก (journaling) ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเขียนบันทึกประจำวันที่ต้องเขียนหรือวาดภาพเป็นประจำหรือ เขียนอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามหรือเขียนในประเด็นที่ครูกำหนด บรรยาย ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินตนเองด้วยการเขียนบันทึกแบบต่อเนื่องนี้ ช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะการเขียนขณะที่สื่อสารความคิดลงบนกระดาษ และได้เชื่อมโยง ความรู้ต่าง ๆ ในการบรรยายประสบการณ์และความรู้สึกของตนเอง (Enger & Yager, 2001) การฝึกให้นักเรียนเขียนบันทึกการเรียนรู้ ครูควรเน้นให้นักเรียนบรรยายแสดงความเข้าใจ เนื้อหาที่เรียนตามการรับรู้ของตนเองในประเด็นหลักซึ่งได้แก่ สิ่งที่ได้เรียนรู้และที่ยังสงสัย ประโยชน์ที่ได้จากการเรียน การเขียนลงกับประสบการณ์เดิม และความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ ดังตัวอย่างในภาพ 3

ภาค 3 การประเมินการเรียนรู้ของตนเองผ่านการเขียนบันทึกการเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ 4 รายวิชาประเด็นและแนวโน้มทางการศึกษาชีวิทยา ปีการศึกษา 2560

ด้วยการเขียนบันทึกการเรียนรู้ภาพ 3 เป็นการที่ผู้เรียนประเมินตนเองหลังการเรียน โดยการสะท้อนคิดเกี่ยวกับกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ได้รับในภาคเรียนที่ผ่านมาในประเด็นหรือคำถามที่ครุกำหนดให้ ได้แก่ (1) วันนี้ฉันได้เรียนรู้อะไรบ้าง (2) การเรียนรู้ในวันนี้ มีประโยชน์อย่างไร (3) การเรียนรู้ในวันนี้ทำให้ฉันหัวคิดถึงอะไรบ้าง และ (4) ความรู้สึกต่อ กิจกรรมในวันนี้เป็นอย่างไร ข้อความที่นักเรียนเขียนตอบคำถาม “การเรียนรู้ในวันนี้ทำให้ ฉันหัวคิดถึงอะไรบ้าง” แสดงให้เห็นการเขียนมโนทัศน์เรื่องไมโครพลาสติกและโคลนนิ่ง ที่ได้จากการเรียนรู้วันนี้ กับประสบการณ์ในอดีตครั้งเรียนรู้ภาคสนามที่เกาและสาร ในรายวิชาสัตว์มีกระดูกสันหลัง และในวัยประถมที่เคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับการโคลนแกะдолลี่ กับคุณยายของตน เป็นการสร้างเรื่องราวและความหมายให้กับการเรียนรู้ของตนเอง

และการตอบคำถาม “ความรู้สึกต่อกิจกรรมมีอะไรบ้าง” ทำให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกิจกรรม เช่น รู้สึกดีใจ ตื่นเต้น สนุกจากการที่เพื่อน ๆ ช่วยกันหาคำตอบ และมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้นักเรียนสามารถบรรยายการเรียนรู้ของตนเองในเชิงวิเคราะห์และประเมินลิสต์ที่ได้เรียนรู้โดยการวาดภาพ เขียนแผนผัง แผนภาพ หรือเขียนสัญลักษณ์ลงในบันทึกการเรียนรู้ ดังตัวอย่างในภาพ 4

ภาพ 4 ภาพวาดแสดงความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนในบันทึกการเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ 4
รายวิชาประดิษฐ์และแนวโน้มทางการศึกษาชีววิทยา ปีการศึกษา 2560

ตัวอย่างการเขียนบันทึกการเรียนรู้ในภาพ 4 นี้ ผู้เรียนวาดภาพแสดงสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือความเข้าใจเกี่ยวกับวิัฒนาการของสมองมนุษย์ที่ได้รับจากการฟังการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนในหัวข้อต่าง ๆ เช่น วิธีการศึกษาวิัฒนาการ

ของสมองมนุษย์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของขนาดและรูปร่างของสมอง การวัดภาพแสดงความรู้ความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนดังกล่าวจะทวนถึงความตั้งใจในการทบทวนและประมวลสิ่งที่ได้เรียนรู้ในภาคเรียนที่ผ่านมาของผู้เรียน รวมทั้งยังสะท้อนความสามารถในการวัดภาพและความคิดสร้างสรรค์ได้อีกด้วย

การประเมินความรู้ของตนเอง (self-report knowledge inventory) การประเมินตนเองลักษณะนี้เป็นการให้ผู้เรียนประเมินระดับความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนตามการรับรู้ของตนเอง เช่น แบบการรายงานความรู้ของตนเองเรื่อง ระบบบินิเวศ ที่เน้นความรู้เกี่ยวกับลำดับการบริโภค มีรายการคำถามให้นักเรียนตอบดังนี้ (Enger & Yager, 2001)

ให้ผู้เรียนเขียนหมายเลข 1-5 หน้าข้อความที่ปั่งชี้ระดับความเข้าใจของตนเอง ลงในช่องว่างหน้ามโนทัศน์หรือคำที่เกี่ยวข้องกับระบบบินิเวศ	
ระดับความเข้าใจ	
1. ฉันไม่เคยได้ยินมาก่อน	
2. ฉันเคยได้ยินแต่ไม่เข้าใจว่าคืออะไร	
3. ฉันพอจะเข้าใจอยู่บ้างว่าคืออะไร	
4. ฉันรู้และเข้าใจว่าคืออะไร	
5. ฉันรู้และเข้าใจเป็นอย่างดี สามารถอธิบายให้เพื่อนฟังได้	
ระดับความเข้าใจในโนทัศน์หรือคำที่เกี่ยวข้องกับระบบบินิเวศของฉัน (ระบุหมายเลข 1-5)	
.....ลำดับการบริโภคโซ่อาหาร
.....ผู้ผลิตสายโซ่อาหาร
.....ผู้บริโภคพิริมิดอาหาร
.....ผู้อยู่อาศัยมวลชีวภาพ

ภาพ 5 การประเมินตนเองด้วยการรายงานความรู้ (ที่มา: แปลจาก Enger & Yager, 2001)

ตัวอย่างภาพ 5 เป็นการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านความรู้ โดยให้ผู้เรียนตอบคำถามตามการรับรู้หรือความคิดเห็นของตนเองว่ามีความเข้าใจเรื่องระบบบินิเวศอยู่ในระดับใด จากระดับความเข้าใจระดับต่ำสุดคือหมายเลข 1 ถึง ระดับสูงสุดคือ หมายเลข 5 การประเมินความรู้ตามการรับรู้ของตนเองในลักษณะนี้นักเรียนใช้เวลาไม่มากในการตอบคำถาม ครุสามารถนำมาใช้เพื่อประเมินความรู้ก่อนเรียนหรือใช้ตรวจสอบความรู้พื้นฐานของ

ผู้เรียนได้ ทั้งนี้ควรใช้ร่วมกับการเขียนบันทึกการเรียนรู้หลังเรียนเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนของผู้เรียนเป็นระยะ

บทสรุป

การประเมินเพื่อการเรียนรู้เป็นแนวคิดแนวปฏิบัติต้านการเรียนการสอนที่ส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจบทเรียนที่กระจ่างและชัดเจน การนำการประเมินเพื่อการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการใช้คำตามและการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน ผ่านกลวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ได้แก่ การใช้คำตาม การให้ข้อมูลป้อนกลับ การให้เพื่อนประเมิน และการประเมินตนเอง การเรียนรู้และฝึกฝนการคิดด้วยกลวิธีดังกล่าว yang ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ธนกร บรรจนาวัฒน์ (2558). การพัฒนาความสามารถในการลีอสารวิทยาศาสตร์ และการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

วิจารณ์ พานิช. (2557). การประเมินเพื่อมอบอำนาจการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร:
สำนักข่าว.

ภาษาอังกฤษ

Cambridge International Education. (2018). *Getting started with assessment for learning*. Retrieved from: <https://cambridge-community.org.uk/professional-development/gswafl/index.html>

Cambridge International Examination. (2015). *Assessment for learning*.
Retrieved from: <http://www.cambridgeinternational.org/images/271179-assessment-for-learning.pdf>

Council for the Curriculum Examinations and Assessment. (2016).

Assessment for learning: A practical guide. Retrieved from:

http://ccea.org.uk/sites/default/files/docs/curriculum/assessment/assessment_for_learning/afl_practical_guide.pdf

Enger, E. K., & Yager, E. R. (2001). *Assessing student understanding in science.*

USA: Corwin Press.

ຜູ້ເຂົ້ານ

ອາຈານຍົດ ດຣ. ສກລຮັບຕີ ແກ້ວດີ ອາຈານຍົດຈຳສາຂາວິຊາກາຮັກສາວິທະຍາສາສົດ

ການວິຊາຫລັກສູງແລະກາຮັກສາ ຄະນະຄຽມສາສົດ ຈຸ່ພາລັງກຽມມາວິທະຍາລ້າຍ
ກຽມທະນາຄານ 10330 ອືເນດ: sakolrat.k@chula.ac.th